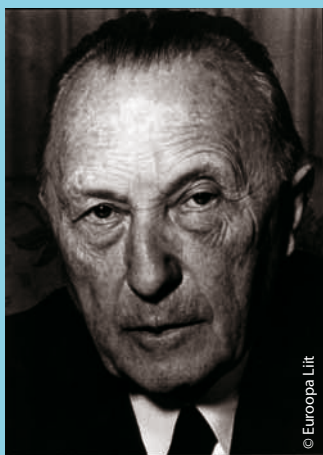

Konrad Adenauer: pragmaatiline demokraat ja väsimatu ühendaja

Konrad Adenauer 1876 – 1967

Saksamaa Liitvabariigi esimene kantsler, kes oli vastmoodustatud riigi eesotsas aastatel 1949–1963 ning mõjutas Saksamaa ja Euroopa sõjajärgset ajalugu rohkem kui keegi teine.

Nagu paljud tema põlvkonna poliitikud, mõistis ka Adenauer Esimese maailmasõja järel, et püsivat rahu on võimalik saavutada ainult Euroopa ühendamise kaudu. Tema kogemused Kolmanda Reichi ajal (natsid kõrvaldasid ta Kölni linnapea kohalt) kinnitasid seda seisukohta.

Kuue aastaga (1949–1955) suutis Adenauer realiseerida oma välispoliitilise eesmärgi – Saksamaa kaasamise Lääne koostöövõrgustikku. Saksamaa võeti Euroopa Nõukogusse (1951), oli Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse üks asutajaid (1952) ning liitus NATOga (1955).

Adenaueri välispoliitika nurgakivi oli leppimine Prantsusmaaga. Koos Prantsusmaa presidendi Charles de Gaulle'iga jõuti ajaloolise murranguni: 1963. aastal kirjutasid vanad vaenlased Saksamaa ja Prantsusmaa alla sõpruslepingule, millest sai üks Euroopa lõimumise teetähis.

Saksamaa poliitika

5. jaanuaril 1876. aastal katoliiklikus Kölnis sündinud Konrad Adenaueri perekond elas tagasihoidlikes oludes, ent tänu isale valitses seal kord ja distsipliin. 1904. aastal abiellus Adenauer mõjuka Kölni perekonna tütreaga, mis viis ta kokku kohalike poliitikutega ja ka ta ise hakkas aktiivselt poliitikas osalema. Oma poliitilist talenti täiel määral rakendades tegi ta kiiret karjääri katoliikliku Zentrum-partei ridades ja 1917. aastal valiti ta Kölni linnapeaks. See ametikoht tõi kaasa osalemise sellistes suurprojektides nagu Saksamaa esimese kiirtee ehitamine Kölni ja Bonni vahele. Adenauer sai tuntuks sihikindla ja otsustusvõimelise isiksusena. Hoides eemale äärmuslikest poliitilistest vaadetest, mis olid ahvatlevad nii paljudele tema põlvkonnakaaslastele, võttis Adenauer eesmärgiks sisendada oma kaaskodanikesse püüdlikkust, korraarmastust ning kristlikku moraali ja väärtusi.

1920. aastate lõpus alustas natsipartei Adenaueri vastu laimukampaaniat, süüdistades teda Saksamaa-vastastes vaadetes, riigi raha raiskamises ja sionistliku liikumise toetamises. Kui Adenauer keeldus 1933. aastal pärast natside võimuletulekut linna Hitleri külastuse tähistamiseks haakristidega ehitamast, kõrvaldati ta ametist ja külmutati tema pangaarved. Nüüd oli ta töötu, kodutu ja sissetulekuta, sõltudes oma sõprade ja kiriku heasoovlikkusest. Kuigi ta hoidus sõja ajal silma paistmast, arreteeriti ta siiski mitmel korral. Pärast ebaõnnestunud atentaati Hitlerile 1944. aastal saadeti Adenauer kurikuulsasse Gestapo vanglasse Kölni Brauweileris.

Pärast sõda ennistasid ameeriklased Adenaueri Kölni linnapea kohale, kuid varsti läks Köln Briti okupatsioonitsooni alla ja britid kõrvaldasid ta sellest ametist uuesti. See võimaldas Adenaueril

pühenduda Kristlik-Demokraatliku Liidu (CDU) ülesehitamisele, millega ta lootis koondada ühte parteisse nii protestantidest kui ka katoliiklastest sakslased. 1949. aastal sai temast Saksamaa Liitvabariigi (Lääne-Saksamaa) esimene kantsler. Algselt arvati, et Adenauer tegutseb kantslerina vaid lühikest aega, sest selleks ajaks oli ta juba 73-aastane. Sellele vaatamata püsis Adenauer (kellele anti hüüdnimi Der Alte ehk Vanem) sel ametikohal järgmised 14 aastat; seega ei ole ta mitte ainult läbi aegade noorim Kölni linnapea, vaid ka vanim Saksamaa kantsler. Tema juhtimisel sai Lääne-Saksamaast stabiilne demokraatia ning saavutati püsiv lepitus naaberriikidega. Samuti õnnestus tal teataval määral taastada Lääne-Saksamaa suveräänsus, lõimides riigi väljakujuneva Euro-Atlandi kogukonnaga (NATO ning Euroopa Majanduskoostöö Organisatsiooniga).

Adenauer kätlemas Charles de Gaulle'iga 1961. aastal.

Panus Euroopa lõimumisse

Oma kogemuste tõttu Teises maailmasõjas oli Adenauer realistlik poliitik. Kaks maailmasõda ning sajandipikkune vaenulikkus Saksamaa ja Prantsusmaa vahel mõjutasid tugevalt tema seisukohti Saksamaa rolli kohta Euroopas. Seepärast suunas ta oma tähelepanu üleeuroopalise koostöö idee propageerimisele.

Adenauer pooldas tulihingeliselt nii 9. mail 1950 Schumani deklaratsiooniga alguse saanud Euroopa Sõe- ja Teraseühendust kui ka hilisemat, 1957. aasta märtsis sõlmitud Euroopa Majandusühenduse lepingut.

Adenaueri nägemus Euroopast tugines seisukohale, et püsiva rahu ja stabiilsuse tagamise põhialus on Euroopa ühtsus. Seetõttu tegi ta väsimatult tööd Saksamaa lepitamiseks tema endiste vaenlaste, eriti Prantsusmaaga. Hiljem, 1963. aastal kinnitati seda leppimist Élysée lepinguga, mida tuntakse ka sõpruslepinguna. Sellega löid Saksamaa ja Prantsusmaa oma suhetele tugeva aluse, lõpetades oma sajanditepikkuse rivaalitsemise.

Tänu oma poliitilisele andekusele, otsusekindlusele, pragmaatilisusele ja selgele nägemusele Saksamaa rollist ühendatud Euroopas tagas Adenauer Saksamaa muutumise vabaks ja demokraatlikuks ühiskonnaks, millisena see püsib tänaseni. Praegu ei peeta seda mitte ainult enesestmõistetavaks, vaid see põhimõte on sügavalt kinnistunud tänapäeva Saksamaa ühiskonda.

Konrad Adenauer on üks tähelepanuväärsemaid isikuid Euroopa ajaloos. Tema jaoks ei seisnenud Euroopa ühtsus mitte ainult rahu tagamises, vaid ka natsivõimujärgse Saksamaa taasintegreerimises rahvusvahelisse ellu. Euroopa sellisena nagu me seda täna tunneme, ei oleks olnud võimalik ilma kindlustundeta, mida ta tekitas teistes Euroopa riikides oma järjepideva välispoliitikaga. Sakslased tunnustavad tema saavutusi tänini – 2003. aastal hääletati ta kõigi aegade suurimaks sakslaseks.